C U L T U R A

MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 2 APRIL 1955 No. 1

P A A S L I E D

Staak uw rouwen, Magdalene,
lacht uw tranen licht en blij.
't Is voorbij, het droeve weenen,
Simon's maaltijd is voorbij!
Zie, er is zoo veel te zingen,
veel te dansen, duizend dingen,
Alleluia, zingen wij.

Juich en jubel, Magdalene,
uit Zijn tombe keerde Hij;
alle pijnen zijn verdwenen,
Jezus leeft en is weer vrij.
Jezus, die u droef deed wezen,
lach Hem toe, Hij is herrezen.
Alleluia, zingen wij.

Lachen moet gij, Magdalene,
dat uw aanschijn helder zij,
Alle schulden zijn verdwenen
en de dag is fonkelblij.
Christus heeft ons vrij gestreden,
hel en dood heeft Hij vertreden.
Alleluia, zingen wij.

Hef uw oogen, Magdalene,
Voor u staat de Doode! Hij!
Waar heeft zulk een licht geschenen?
Zie zijn wonden en wees blij
om de glanzen, die zij geven,
parels van het nieuwe leven.
Alleluia, zingen wij.

Leef weer, leef weer, Magdalene,
leef weer in het licht, leef blij!
Jezus is aan u verschenen
en de dood voorgoed voorbij.
Vèr zijn klachten, vèrre smarten,
liefde springt in alle harten.
Alleluia, zingen wij.

Gerard Wijdeveld.

Bovenstaand Paaslied is een bewerking naar het dertiende-eeuwse gedicht Pone luctum, Magdalena, leg af de rouw, Magdalena. Magdalena de boetvaardige zondares is het beeld van de boetvaardige mens, die treurt over de dood van Christus, waaraan hij zich medeschuldig weet. Christus' almacht en liefde heeft zonde en dood overwonnen. Met Hem verrijzend, mogen wij met Hem de smart van het lijden vergeten: "Lachen moet gij, Magdalene.... alle schulden zijn verdwenen.... Leef weer, leef weer, Magdalene, leef weer in het licht, leef blij! .... Alleluia, zingen wij."

Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

VAN DE REDACTIE

U hebt inderdaad goed gezien, lezer(es). Hier is ons eerste nummer van de tweede jaargang. Vergeleken met vele andere periodieken heeft Cultura reeds een behoorlijke leeftijd bereikt. Hoeveel andere tijdschriften zijn niet een overhaaste dood gestorven, na een zeer kortstondig leven? Met des te meer trots kondigen we de tweede jaargang aan. En U allen hebt het voor een heel groot deel in Uw eigen hand Cultura te laten voortleven tot in lengte van dagen. Helpt ons met copy. Schrijf eens wat over Uw hobbies. Ik denk hier onwillekeurig aan de Cameraclub, aan de Kunstnijverheid-afdeling.

Onze goede gewoonte, begonnen in het vorige nummer, om elke maand een gedicht te plaatsen, brengt U deze keer een heel mooi gedicht van Gerard Wijdeveld.

En verder zijn er weer interessante artikelen te kust en te keur en het nieuws van enkele afdelingen. Mocht U wensen hebben betreffende de inhoud van Cultura, schrijf ze ons gerust. Als daarmede rekening gehouden kan worden, zullen wij alles doen wat mogelijk is, om Cultura zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Tenslotte wensen wij U een Zalig en Gelukkig Pasen 1955.

S.

VOOR ADVERTENTIES IN CULTURA WENDE MEN ZICH

TOT DE HEER D. LUGO, TEL. 1058

NEDERLAND

DUINEN EN DIJKEN

Nederland is een land zonder bergen. Langs de Oostelijke grens ligt het 15 meter boven de zeespiegel; de hoogste heuvel, die in het Zuidoosten ligt, meet 300 meter. Langs de gehele kust van het Zuidwesten tot het Noordoosten ligt de bodem.... onder de zeespiegel! De grote luchthaven Schiphol bij Amsterdam bijvoorbeeld ligt vijf meter lager dan de nabije Noordzee. Als er geen duinen en dijken waren zouden alle gebouwen en alle vliegtuigen onder water staan. Niet alleen die trouwens, maar ook de woningen en de werkplaatsen van millioenen Nederlanders met inbegrip van de grote steden. En boven de akkers van vele, vele boeren zouden vissen zwemmen, zoals zij daar vroeger ook al gezwommen hebben. Duinen en dijken zijn de beschermers van het land.

Duinen zijn natuurlijke heuveltjes van zeezand, die langs de kust door de zeewind opgewaaid zijn. Omdat er een taai soort gras op groeit waaien zij niet weer weg als zij er eenmaal zijn. Dijken zijn kunstmatige dammen van reusachtige afmetingen. Om U een denbeeld te geven van die afmetingen, de grootste dijk is dertig kilometer lang en aan de voet 300 meter breed. Die dijk sluit een stuk zee af, dat ter plaatse ongeveer zes meter diep is en hij steekt nog zeven meter boven de zeespiegel uit.

Duinen zijn er alleen langs de zee, dijken vindt men verder landinwaarts. Er zijn duizenden dijken, grote en kleine. Zij zijn alle door mensenhanden gemaakt en bijna alle met de meest eenvoudige werktuigen: een schop, een kruiwagen en veel meer ook niet. Die dijken omsluiten polders. Wat polders zijn moet ik even uitleggen. Nederland is zo laag gelegen, omdat het het uitmondingsgebied is van drie grote rivieren, de Rijn, de Maas en de Schelde, die alle met verscheidene zijarmen haar watermassa's in zee storten. Tussen die armen was het land vroeger drassig; een gedeelte stond elke dag bij vloed onder water en bij eb droog. Daar kon geen mens wonen, daar kon geen dier leven, daar kon geen plant groeien. Maar de Nederlandse boeren wilden er graag wonen, want verder naar het Oosten, waar het droog en hoog was was de aarde dor, terwijl zij juist tussen de riviermonden zeer vruchtbaar bleek te zijn. Daar zou men van rijke oogsten verzekerd zijn als maar niet twee maal per etmaal de zee over het land spoelde. Meer dan duizend jaar geleden moet het gebeurd zijn, dat een groep bewoners van het lage land een dijk opwierp rondom zulk een stuk vruchtbaar land. Binnen die dijk groeven zij een aantal evenwijdige sloten, die alle uitmondden in een kanaal en aan het einde van dat kanaal bouwden zij een sluis, die zo was ingericht, dat zij zich zelf opende als het zeewater daalde en zich sloot als het zeewater omhoog kwam. Toen wachtten zij tot de regen het zout van de zee uit de grond binnen die dijk had weggespoeld en zij konden gaan zaaien. Sedertdien hebben zij en hun nazaten rijke oogsten geplukt van die oudste aller polders. Want dat stuk land binnen die dijk was een polder. Veel later, maar toch ook al weer vier eeuwen geleden, begonnen de Nederlanders stukken grond te bedijken, die ook bij laag water onder de zeespiegel bleven. Zij hadden inmiddels geleerd hoe zij door middel van een windmolen het water uit hun polderkanaal konden pompen. In de zestiende en de zeventiende eeuw zijn honderden meren en meertjes in de drassige delta op deze wijze drooggemaakt. Sedert het begin van de negentiende eeuw gebruikt men ook stoommachines voor het droogmaken en het drooghouden van de polders en nu gebeurt het ook wel electrisch.

VOLK EN WATER

Sedert de Nederlandse boeren hebben geleerd hoe zij vruchtbaar land op de zee konden veroveren door dijken op te werpen is er sprake van een nimmer aflatende strijd tussen het volk en het water. De geschiedenis is vol van dijkdoorbraken en overstromingen. Nauwelijks twee jaar geleden heeft een loeiende storm in het Zuidwesten van het land een aantal dijken vernield. Meer dan duizend mensen zijn toen omgekomen en vele duizenden stuks vee zijn verdronken. Terstond is men echter begonnen de dijken te herstellen en het water uit de overstroomde polders te malen. Nu wordt het verdronken land al weer bewoond. Men is begonnen de huizen der boeren te herstellen en het land opnieuw vruchtbaar te maken, opdat er weer graan kan groeien en weer vee kan grazen. Over enige jaren zal men geen spoor meer kunnen terugvinden van hetgeen er in de nacht van 31 Januari 1953 is gebeurd. In 1916 is er ook zo'n ramp geweest, maar op een andere plaats, n.l. langs de kust van de Zuiderzee, een baai in het hart van Nederland. Toen zij achter de rug was nam het parlement op voorstel van de regering het stoutmoedige besluit die Zuiderzee af te sluiten en grote stukken ervan droog te malen, opdat zich nooit meer zulk een ramp zou kunnen

voordoen. Bovendien zou men de hoeveelheid vruchtbaar akkerland daardoor met tien procent kunnen verhogen, hetgeen zeer welkom zou zijn. Want Nederland is zeer dicht bevolkt en er is eigenlijk veel te weinig grond om alle boerenzoons werkgelegenheid te bieden. Uitgebreide voorbereidingen waren nodig om met dit werk te kunnen beginnen. Zo duurde het nog tot 29 Juni 1920 voor de eerste spade grond in zee werd gestort van de dijk, die de gehele Zuiderzee zou moeten afsluiten. Dat is dus nu al bijna een kwart eeuw geleden en het zal nog een kwart eeuw duren voor het werk is voltooid. Gedurende die vijftig jaren werken er gemiddeld 5000 mensen aan de uitvoering van het historisch parlementsbesluit Die ene afsluitdijk is in 1932 gereed gekomen, nadat men er twaalf jaar aan gezwoegd had. Het is niet eenvoudig een dijk te maken in de monding van een baai, die dertig kilometer wijd is en waarin tal van verraderlijk onderzeese strommingen het werk der mensen steeds weer trachten te vernielen. Maar dank zij een meer dan duizendjarige ervaring en een taaie volharding is men er in geslaagd de bijna onmenselijke taak te volbrengen. Men kon in dit geval niet het water uit de afgesloten Zuiderzee wegpompen, zoals dat bij polders gebruikelijk is, want er monden enige rivieren in de baai uit. Men had echter bereikt, dat eb en vloed geen invloed meer konden uitoefenen achter de dijk, waar men vijf grote polders projecteerde. De eerste zou 20.000 hectaren oppervlakte krijgen en de vier overige 50.000 elk. Men verwacht, dat er zich een half millioen mensen zal vestigen, waarvan de helft een bestaan zal kunnen vinden in het boerenbedrijf, de overigen in de nijverheid of in overheidsdienst. De eerste en de tweede polder in de voormalige Zuiderzee zijn inmiddels geheel gereed en bewoond. Aan de dijk van de derde wordt op het ogenblik gewerkt. Over achttien jaar zullen alle dijken gereed zijn, over 25 jaar zullen alle akkers beploegd worden.

LAND AAN ZEE ONTRUKT

Onlangs zei iemand in het Engelse Lagerhuis: Wij moeten die Nederlanders in de gaten houden, want voor wij er erg in hebben hebben zij de hele Noordzee ingepolderd en dan zitten wij aan het vasteland van Europa vast.... Het schijnt voor de Engelsen een vreselijke gedachte te zijn, dat hun land ooit aan het vasteland zou kunnen worden verbonden. Zij zijn ook al bang voor de Fransen, die het plan hebben, een tunnel onder de zee door te maken naar hun eiland.

Welnu, wat die Fransen nog eens uithalen weet ik niet, maar de Nederlanders zullen nooit de Noordzee gaan droog maken. In de eerste plaats is die te diep en in de tweede plaats bestaat het Noordzeestrand uit dor zand, waarop geen halm zou kunnen gedijen. En toch hebben de Nederlanders nog heel wat plannen in hun mars. Er liggen trouwens nog uitgestrekte gebieden binnen het bereik van hun waterstaatkundige mogelijkheden. In het begin dezer eeuw heeft een geschiedkundige getracht na te gaan hoeveel land de Nederlanders in de loop der jaren aan de zee hebben ontrukt. Hij kwam tot 350.000 hectaren in de laatste 750 jaar. En hij berekende tevens hoeveel zij nog zouden kunnen winnen. Hij becijferde een oppervlakte van 375.000 hectaren, nog iets meer dus dan er al gewonnen was. Van die 375.000 zouden er 225.000 te vinden zijn in de Zuiderzee en de rest in hoofdzaak in de daaraangrenzende Waddenzee benevens in de geheel uit poldereilanden bestaande Zuidwestelijke provincie Zeeland. Men is nu al aardig op weg de toekomstberekeningen van anno 1900 te verwezenlijken. Reeds zijn 70.000 hectaren van de Zuiderzeebodem bewoond en over vijf jaar zullen de volgende 50.000 droogvallen. Daarna begint men terstond aan de resterende 100.000. Het besluit daartoe is immers reeds in 1918 genomen. Het tempo wordt slechts bepaald door de grootte der credieten, die van jaar tot jaar voor dit werk worden toegekend. Maar of men na de voltooiing van de Zuiderzeewerken terstond verder zal gaan met de andere plannen staat nog geenszins vast. Uitgesloten is het geenszins, want allerlei studiecommissies houden zich nu reeds bezig met de voorbereiding van later uit te voeren werken. Men vraagt zich buiten Nederland wel eens af of het bedijken van stukken zee niet een buitengewoon kostbare wijze is van landaanwinning. Ja, dat is een interessante vraag en het antwoord heeft reeds menigeen verbaasd. Het scheppen van werkgelegenheid voor industriearbeiders door het bouwen van fabrieken kost Nederland per jaar 1800 millioen gulden, het scheppen van werkgelegenheid voor boeren door het droogmaken van stukken zee kost niet meer dan 30 à 40 millioen per jaar. Het is geen vraagstuk waarover men zich het hoofd breekt in Nederland. Men vraagt zich ook wel eens af of het wonen en werken beneden de zeespiegel niet uitermate gevaarlijk is. Welnu, het is niet gevaarlijker dan het wonen en werken aan de voet van een vulkaan. Het is minder gevaarlijk dan het reizen per schip. Een derde vraag die in dit verband van belang is is deze: gaat de landaanwinning even snel als de bevolkingsaanwas? Neen, dat is niet

Vervolg op pag. 16

HERINNERINGEN AAN HET

Arubaans Klein Symphonie Orkest.

Korte tijd geleden zijn de repetities van het Arubaans Orkest weer begonnen, een belangrijk feit voor Aruba, omdat bijna drie jaren geleden door gebrek aan musici het toentertijd bestaande Arubaans Klein-Symphonie Orkest noodgedwongen het musiceren moest staken.

Voor de lezers van dit blad en in het bizonder voor hen, die nog niet zo lang op ons eiland wonen zal het aardig zijn te weten, wat er gedurende die vroegere "orkestperiode" is gebeurd en hoe het Klein-Symphonie Orkest is ontstaan.

In het woonhuis boven de Botica Aruba aan de Steenweg werden in 1947 en 1948 geregeld kleine muziekavonden georganiseerd; aanvankelijk speelden daar alleen samen de heren Ragan en Steenmeijer, resp. viool en piano, later geëscorteerd door de heer Tjon-A-Jong, viool en mevrouw Scott, violoncel. Dit kwartet breidde zich langzamerhand uit tot een gezelschap van 7 personen, o.a. naar aanleiding van verzoeken om te accompagneren bij uitvoeringen, waar de piano alleen wat saai gevonden werd. Allerlei composities werden ter hand genomen, er werd hard gestudeerd en succes bleef niet uit, al waren de uitvoeringen verre van volmaakt, omdat geschipperd moest worden met de aanwezige musici, die vaak een partij speelden, welke eigenlijk niet voor hun instrument geschreven was.

Het hoogtepunt in deze dagen was wel de begeleiding bij de operette "Repelsteeltje", opgevoerd door leerlingen van de Julianaschool in de Sociedad Bolivariana. Een griezelig incident dreigde tijdens de begeleiding van een der dansen op de uitvoering het geheel lelijk in de war te sturen.

Dit incident werd veroorzaakt door een grote duizendpoot, die achter het orkest rustig de zaal inwandelde, onder de vleugel door naar de celliste, die meteen opsprong en door haar reactie ook enkele andere orkestleden de schrik op het lijf joeg. Concertmeester Ragan zag het dier naar zich toe komen en zonder zich te beraden ging hij er op staan. Een geluk was dat de pianiste, doorspeelde en de dirigent de maat bleef slaan, zodat de kinderen de dans tot een goed einde brachten.

In 1950 was het orkest inmiddels aangegroeid tot 22 musici. De volgende instrumenten waren vertegenwoordigd: 2 fluiten, hobo, 2 clarinetten, 2 hoorns, trombone, 2 trompetten, 4 eerste en 4 tweede violen, 2 violoncelli, bas en als begeleidend instrument de vleugel. Eén maal in de week werd gerepeteerd, meestal in de Sociedad Bolivariana. Was deze zaal bezet, dan werd in het gymnastieklokaal van de Julianaschool gerepeteerd of boven de Botica Aruba. Behalve de vleugel moest daarvoor al het meubilair verhuisd worden naar een andere kamer. Het helse kabaal van de juke-boxes in de omliggende bars verstomde meteen, tegen een zodanig geluidsvolume was men niet opgewassen.

Het was op een dezer avonden dat de violoncellist Adolpho Odnoposoff voor het eerst kennis maakte met het orkest. Genereus had hij een aanbod gedaan met het orkest het violonceleoncert van Haydn te spelen, niet wetende, wat hem feitelijk boven het hoofd hing. Met zijn vrouw kwam hij luisteren, drie dagen voor de uitvoering. Aanvankelijk fronsend en naar het plafond starend, later wat vriendelijker, luisterde hij naar het eerste tutti. Toen nam hij zijn violoncel, vroeg nog eens te beginnen en speelde mee. Het bijzijn van deze begaafde musicus werkte als electriserend. Ieder deed zijn uiterste best het tempo en de solist te houden. Drie avonden werd er hard gerepeteerd, de uitvoering bevredigde solist on publiek in die

Vervolg op blz. 9

RADIO-PROGRAMMA VOOR APRIL 1955.

5 April:	Lezing Volksuniversiteit.
	Mattheus-Passion. Eerste deel.
7 April:	Mattheus-Passion. Tweede deel.
12 April:	Lezing Volksuniversiteit.
	Koren zingen voor U.
14 April:	Onze Letterkundige Rubriek o.l.v. T.J.M. Versteeg.
	Paganini: 4de Vioolconcert
	Beethoven: Romance voor viool en orkest.
19 April:	"De instrumenten van het Orkest." door J.J. Stam.
	Lichte Muziek.
21 April:	Lezing Volksuniversiteit.
	Onsterfelijke melodieën.
26 April:	Lezing Volksuniversiteit.
	Mozart: Concert voor Klarinet en orkest.
	W a l s e n van Joh. Strauss.
28 April:	Letterkundige Rubriek o.l.v. T.J.M. Versteeg.
	Licht Klassieke Muziek.
5 Mei :	"De insrumenten van het Orkest" door J. J. Stam.
	Mozart: Jupiter Symphonie.
	Mozart: Pianoconcert

Verlicht Uw huis helder. Het is niet duur

Hieronder volgt een kostenvergelijking voor een gezin van 5 personen, dat de avond gezellig thuis doorbrengt. Deze familie meent terecht dat de kosten voor een goede verlichting zeer zeker gewettigd zijn in vergelijking met de 8 maal zo hoge kosten voor de bescheiden geneugten van deze avond.

ALGEMENE KOSTEN:		
5 koppen koffie	f. 0.40	
5 soft drinks	f. 0.55	
10 sigaretten	f. 0.25	f. 1.20
VERLICHTING:		
1 tafellamp	100 W.	
1 schemerlamp	40 W.	
1 leeslamp	60 W.	
	200 W., gedurende 5 uren	f. 0.15

ERRES RADIO KY 540

Er is maar één ERRES

ZO JUIST ONTVANGEN

Het allernieuwste dat op Radiogebied verkrijgbaar is,

de **ERRES KY549T**

* 5 BANDEN MET DRUKKNOPSYSTEEM
* 9 LAMPEN MET 14 FUNCTIES
* 2 LUIDSPEKERS VOOR LAGE EN HOGE TONEN 10" EN 7"
* INGEBOUWDE DIPOLE ANTENNE
* DRAAIBARE FERRIET ANTENNE
* TREK-DRUK UITGANG
* HOGE TONEN REGELAAR
* BAS REGELAAR

EEN ERRES TOESTEL ZOALS ER NOG GEEN OP ARUBA VERKRIJGBAAR IS.

KOMT U EENS PRATEN OVER DE AANTREKKELIJKE **ERRES** BETALINGSVOORWAARDEN

VOOR UW OUDE TOESTEL ONTVANGT U DE PRIJS DIE HET WAARD IS.

VOOR SERVICE: KOOPT EEN **ERRES**

E. & G. MARTIJN (ARUBA) LTD. — CASA ELECTRONICA — SAN NICOLAAS

J. M. KELKBOOM — ORANJESTAD

mate, dat de eerste aanbood nog eens terug te komen voor het violoncelconcert van Boccherini. Thans is er een kans, dat het gebeuren zal.

De tweede en tot nu toe laatste solist, die met het orkest optrad, was onze landgenoot Jacob van der Wonde, violist en leraar aan het Conservatorium te Maracaibo. Het orkest deed een hoge greep: uitgevoerd zou worden het vioolconcert van Beethoven en tevens zou het orkest ook de rest van de avond vullen, waarvoor op het programma werden genomen de ouverture "Iphigenia in Aulis" van Gluck en, na de pauze, de Symphonie "Militaire" van Jos. Haydn.

Tijdens de repetities speelde de violist Tjon-A-Jong de solopartij, ook werd soms de wire-recorder gebruikt, waarop het concert opgenomen was van een gramofoonplaat. De fagotpartij in het derde deel werd geblazen door een saxophonist met een bas-saxophoon. De piano verving waar nodig de pauken, deze bezat het orkest toen nog niet.

De uitvoering trok een voor Aruba zeer goed bezette zaal. Pers en publiek waren over de prestaties van het amateurorkest zeer te spreken.

In 1952 vertrok de dirigent, de heer Steenmeijer, met verlof naar Nederland en werd de leiding in handen gegeven van de heer A.L. Born, Directeur van de Arubaanse Muziekschool. Voordat dit geschiedde werd nog een concert gegeven in de Essoclub in de Lago Colony (het orkest debûteerde daar met een symphonie van Mozart) en in het Ceciliatheater te St. Nicolaas, waar een populair programma werd uitgevoerd. Inmiddels waren ook de pauken gearriveerd, overgenomen van het Rotterdams Philharmonisch Orkest. De paukenist, de heer Visser, vatte zijn taak zeer serieus op en wist zich met behulp van een "Paukenschule" al spoedig duchtig te weren.

Uiteraard is de kleine gemeenschap op Aruba aan veranderingen onderhevig. Voorts kostte het dikwijls grote moeite om verschillende orkestleden, die allen in hun vrije tijd hun beste krachten aan het orkest gaven, op de repetities te zien, daar plicht hen vaak elders riep. In 1952 vertrok plotseling de toen nog enig overgebleven celliste van het orkest naar de Verenigde Staten. Andere leden gingen of waren met verlof en het bleek niet goed mogelijk om van het restant een samenhangend geheel te vormen.

In afwachting van betere tijden werden de repetities voorlopig gestaakt. Kort geleden is het orkest gereorganiseerd en oefent thans onder leiding van de heer J.J. Stam. Met Dr. Braat, die zich als psychiater op Aruba vestigde, verscheen ook weer een cellist in het orkest.

We hopen ten zeerste, dat het orkest in de nieuwe samenstelling voor lange tijd levensvatbaarheid zal blijken te hebben. Een gemeenschap, die zichzelf respecteert, kan zulk een ensemble niet missen.

F. Steenmeijer.

CULTURA VOOR DE JEUGD

DE PARAPLUI VAN KLAAS VAAK

De man scheen helder op de glinsterende witte sneeuw. Alleen in de schaduw van de muur van het huis was het donker. In 't donker bij de stoep stond een kleine witte gestalte. Was dat misschien een kind uit het huis, dat uit zijn warme bedje was gegaan midden in de koude winternacht? "In je bed, kind, je vat kou", wilde de maan zeggen, maar de maan scheen niet in de schaduw, waarin de kleine stond. Nu werd de buitendeur zachtjes open gedaan. Klaas Vaak was het, die er uit kwam. Het puntmutsje had hij op en zijn grote paraplui hield hij onder zijn arm, en hij zag er erg tevreden uit na goed gedane arbeid.

Want nu sliepen de kinderen in het huis zo lekker en alle drie had hij vrolijke dromen gegeven. Allen droomden ze van de Kerstgeschenken, die ze het allerliefst wilden hebben. Gösta suisde in zijn speelgoed auto rond, heuvel op heuvel neer, in een wilde vaart. Greta had een prachtige pop gekregen in lichtblauwe zijden kleren en met lakschoenen aan, maar het nare was nu, dat al haar oude poppen huilden en zeiden, dat ze ook zijden kleren wilden hebben en lakschoenen, Greta had 't maar druk met rond te rennen en zijden lappen bij elkaar te bedelen voor hen. En Bertil, die zoveel van lekkere dingen, hield, had tien grote marsepijnen varkens gekregen, maar zodra hij een stukje van zijn varken wilde afsnijden, zei het "knor" en rende er vandoor. Die laatste droom vond Klaas zo leuk, dat hij zachtjes in zichzelf lachte, toen hij bij het stoepje stond en zijn bevroren handen wreef, want, 't was geducht koud.

"Dag Klaas Vaak", zei een klein helder stemmetje. Wat was dat? Was een van de kinderen wakker geworden? "O, ben jij dat?" zei Klaas Vaak, toen hij de kleine jongen zag.

"Wat doe je hier in de kou, jij, die in 't mooiste en heerlijkste land woont, dat er bestaat? Als ik jou was, zou ik nooit meer hier naar toe willen komen". "Maar je komt hier toch zelf elke nacht?" zei de kleine. "Dat is heel wat anders", zei Klaas Vaak. "Ik heb hier mijn werk te doen. Ik zorg er voor, dat de kinderen in slaap komen".

"Lieve Klaas Vaak", zei de kleine weer, "mag ik een heel hèèl klein poosje je paraplui lenen?"

"De kinderen daar binnen slapen al", zei Klaas Vaak, "en ze dromen zo leuk, dat zij geen andere dromen meer nodig hebben". "Maar ik weet er een, die niet slaapt", zei het ventje, "dat is moeder".

"Ja, maar ik ga alleen naar kinderen", zei Klaas Vaak, "ik kan er niets aan doen als de grote mensen niet slapen". "Maar daarom wil ik juist zo graag je paraplui lenen, heel even maar".

"Nou, neem hem dan maar, maar zet hem later hier buiten voor de deur, dan neem ik hem bij het aanbreken van de dag weer mee". "Dank je wel", zei de kleine en nam de paraplui en sloop zachtjes de kamer van vader en moeder binnen. Vader sliep heerlijk, want hij was moe van het werk, maar moeder lag wakker, hoewel ze ook erg moe zou zijn van de dagelijkse beslommeringen. Zij lag naar de maan te kijken, hoe hij scheen op de rolgordijnen, zo dat de schaduw van het raam een zwart kruis er op aftekende. Moeder dacht aan haar kleine jongen, die vorig jaar Kerstmis zo blij en gezond was geweest, maar nu weg was en haar hart was zwaar van verlangen en van verdriet. Ik moet ook aan de andere kinderen denken, ik moet proberen om blij met ze te zijn met Kerstmis, dacht ze, terwijl de tranen over haar wangen stroomden en ze naar het donkere kruis op de rolgordijnen keek.

Maar nu was de kleine witte gestalte bij het bed gekomen. Hij had zachtjes de paraplui uigezet, en voor dat moeder het wist, sliep zij, terwijl de kleine jongen op haar bed zat met haar hand in de zijne.

"Lieve moeder", fluisterde hij, "ga je met mij mee, dan kun je zien, hoe gelukkig ik ben en hoe mooi 't om mij heen is."

En moeder lachte in haar droom, want zij zwierf in die heerlijke omgeving met de hand van haar kleine zoon in de hare. De lucht was zo hoog en zo rein, het gras was zo zacht en de zon schitterde. Moeder voelde de warme hand van haar jongen en hoorde zijn kwetterende vrolijke stem, toen ze vertrouwelijk met elkaar praatten, zoals ze dat gewoon waren geweest. "Waar zijn we nou", dacht moeder, "en hoe zijn we hier gekomen?" Nog nooit had zij zich zo gelukkig gevoeld.

"Lieve moeder", fluisterde de kleine jongen na een poosje, "nu moet ik je wakker maken, want alles is zo prettig. En we zien elkaar gauw weer, 't gaat zo vlug, vlugger dan je denken kunt."

En toen gaf de kleine zijn moeder een dikke zoen en hij verdween. En moeder wèrd wakker met zijn kus op haar wang en met zo'n grote vreugde in haar hart, dat het was of het zou springen. Nu kan ik opgewekt met mijn kinderen Kerstmis vieren, dacht moeder, en het volgende ogenblik viel zij rustig in een diepe, droomloze slaap.

Maar daarbuiten verbleekte zo langzamerhand de maneschijn en het morgenrood wierp een rossige glans over de sneeuw en over Klaas Vaaks paraplui, die bij de stoep was achter gelaten en die er uitzag precies als elke andere paraplui.

SPORT

Terwijl wij in deze dagen in de kranten en over de radio de verslagen kunnen lezen en volgen over de Panamerikaanse Spelen gaan over de gehele wereld de berichten over de voorbereidingen aan het grootste sportevenement van onze moderne mensheid, de Olympische Spelen. Zoals bekend, is Melbourne in Australië de stad die deze spelen zal organiseren. En als het volgende jaar duizenden jonge mannen en vrouwen uit alle delen van de wereld tesamen zullen komen in deze wereldstad, zal de pers uit de gehele wereld ons verhalen van de prestaties van deze sportieve jongelui.

Velen onder jullie weten wel zo ongeveer hoe men er toe gekomen is deze spelen om de vier jaar te organiseren. In 1894 was het een Frans historicus en paedagoog, baron Pierre de Coubertin die voorstelde de Olympische Spelen, de grootste feestspelen van de Grieken, genoemd naar Olympia, de plaats waar deze wedstrijden werden gehouden, weer in het leven te roepen "in moderne vorm, evenwel zoveel mogelijk overeenkomstig de Antieke Spelen en op internationale grondslag".

Hoewel het zeer verleidelijk is meer over deze moderne Olympische Spelen te vertellen, wil ik deze keer eens wat meer vertellen over de spelen, zoals die door de Grieken werden gevierd. De Grieken vierden deze spelen om de vier jaar ter ere van Zeus. Immers bij de Grieken was het gehele openbare leven gecentraliseerd om hun Goden. Om er enkele te noemen: Zeus, Pelops en Heracles. Sedert 776 voor Chrisus zijn de namen der overwinnaars opgetekend.

Het feest had plaats in Augustus of September en duurde aanvankelijk één dag, later vijf. Hoe werden deze spelen gevierd?

Om te beginnen waren er natuurlijk de wedstrijden. Er waren wedlopen, men deed aan verspringen, discuswerpen, worstelen, speerwerpen, boksen, etc. Maar daarbij bleef het niet. Er waren ook processies en offers werden gebracht aan de goden door de vertegenwoordigers van de verschillende staten, de overwinnaars en door de bewoners van Elis.

Aanvankelijk mochten alleen vrije Hellenen meedoen, maar later werden ook Romeinen toegelaten. Van te voren werd er nauurlijk flink geoefend. Dit deed men in een Grieks gymnasium.

De winnaar ontving als prijs een krans, gevlochten van de takken van de heilige wilde olijfboom, die met een gouden mes waren afgesneden.

De overwinnaars hadden het recht hun standbeeld te plaatsen in het Altis. Dit Altis was een ruimte aan de goden toegewijd en omgeven met een muur in Olympia. De dichters schreven vaak grote gedichten, opgedragen aan deze overwinnaars. En verder waren er dan nog de plaatselijke beloningen. In Athene b.v. werden ze levenslang gespijzigd, in Sparta mochten ze vechten naast de koning en waren ze vrijgesteld van belastingen. Uit geheel Griekenland stroomden de toeschouwers toe om hun favorieten te zien strijden. Vrouwen werden slechts in een beperkt aantal toegelaten. Natuurlijk waren er ook drukke markten. Wat dat betreft was men vroeger niet anders als tegenwoordig. Verder kwamen kunstenaars er hun werk tentoonstellen (schilders, beeldhouwers) en redenaars lazen voor uit hun eigen werk. (Herodotus b.v.).

In het jaar 393 na Christus werden de Olympische Spelen door Theodosius de Grote opgeheven. En zoals in de aanvang van dit artikeltje werd verteld, heeft Pierre de Coubertin de Olympische Spelen opnieuw tot leven gebracht. Echter niet voor de Grieken alleen. Jonge mensen uit de gehele wereld mogen hun krachten meten met elkaar. Maar over deze Olympische Spelen een volgende keer wat meer.

T.

ARUBAANSE MUZIEKSCHOOL

De examens zullen, zoals bekend, plaatsvinden op 12, 13, 14 en 15 April in Oranjestad. (De examens in Noord zijn reeds in Maart gehouden). De individuele tijden zullen nader aan de leerlingen worden bekendgemaakt. Het examengeld bedraagt voor allen F. 2.50, waarbij kan worden opgemerkt, dat dit bedrag de kosten niet kan dekken. Dit kleine examengeld is dus wel noodzakelijk. Gezien het harde werken van leraren en leerlingen verwachten wij weer goede resultaten, hoewel de cijfers wellicht wat lager zullen zijn, daar eenerzijds de examenstof is uitgebreid anderszijds de meeste leerlingen weer een trapje hoger, en dus in moeilijker werk zijn aangeland. Aansluitend op deze examens zal er een leerlingenuitvoering zijn in de Sociedad Bolivariana op Zondag 17 April, en wel des middags voor de jongere leerlingen en des avonds voor de ouderen. Tevens worden dan de rapporten en getuigschriften uitgereikt.

Reeds lang hebben er plannen bestaan, om tot algmene lessen in alle onderdelen der muziektheorie te komen. Aangezien er nu een voldoende aantal gevorderde leerlingen aanwezig is, zullen deze klassikale lessen per 1 Mei beginnen. Nadere mededelingen volgen.

Tenslotte zal de uitvoering te Noord plaats hebben op Zondag 24 April.

Jongens en meisjes, veel succes!

A. L. Born

WAT ZIJN VOLKSHOGESCHOLEN

"Tot mijn schande moet ik bekennen, dat ik eigenlijk niet eens goed wist wat een Volkshogeschool was. Nu ik er geweest ben spijt het me, dat ik daar nooit eerder iets van had vernomen. Het is erg jammer, dat dit prachtig werk nog maar zo weinig bekendheid geniet. Op deze "Hogeschool voor het volk" wordt de gewone mens wegwijs gemaakt op allerlei gebied. Over dingen waar je vroeger nooit bij stil had gestaan werd nu vruchtdragend gediscussieerd."

Een jeugdige, vrouwelijke werkneemster van een groot Amsterdams bedrijf, die had deelgenomen aan een cursus van de volkshogeschool "Zandhoeve" in Bergen (N.H.), schreef het bovenstaande kort geleden in het personeelsorgaan van haar onderneming. Met dat "wegwijs maken op allerlei gebied" en vruchtbaar discussiëren" is het doel van de volkshogescholen natuurlijk niet volledig weergegeven, maar door zich zo uit te drukken bewees zij in ieder geval, dat zij op het gebied van de volkshogescholen aardig wegwijs was geworden en dat de gehouden discussies zeker vrucht hadden gedragen.

Zij vertelde nog meer over deze cursus. Onderwerp was "De vrouw en haar functie in het maatschappelijk bestel", maar uit haar verslag blijkt, dat de practijk van de cursus heel wat eenvoudiger en aantrekkelijker was dan de enigszins zwaarwichtige titel zou doen vermoeden. "Hoe leest de huisvrouw de krant?" was één der behandelde vragen. Leest ze alleen het weerbericht, het gezellige stukje en de mode-advertenties, of leest ze ook nog iets over de politieke toestand?

Tot haar spijt, zo luidt het antwoord, moesten zeven van de tien dames bekennen, dat ze niet veel verstand hadden van de politiek en er dus ook maar niets over lazen. Dat werd dus het volgende onderwerp "De vrouw en de politiek". En van het één kwam het ander: "Het kiesrecht van de vrouw," "De vrouw in leidende functies," "Kinderopvoeding, woninginrichting, muziek, schilderkunst" — dat waren enkele van de andere onderwerpen, die aan de orde kwamen. En over de omgeving, waar dit alles plaats vond, schrijft zij:

"Ook het gezelschap, daar bijeen gebracht, was al de moeite waard. Er waren vogels van diverse pluimage. Van badjuffrouwen, kraamverpleegsters, sociale werksters, vrouwlijke politie-agenten tot dominees toe. Ik moet eerlijk bekennen, dat ik in mijn leven nog nooit met een dominee in aanraking was gekomen. Hier op de Volkshogeschool was dit mogelijk. Vele interessante gesprekken heb ik met haar gevoerd, soms tot diep in de nacht. Zo blijkt dus, dat de ontmoetingen, die daar plaats vinden, vaak van belang kunnen zijn voor het verdere leven. En het huis was comfortabel, het eten prima, kortom, het is mij daar uitstekend bevallen".

Wat zijn en wat willen nu precies deze volkshogescholen, waarvan Nederland er op het ogenblik zeven rijk is (in Bakkeveen, Bergen, Eerbeek, Havelte, Markelo, Rokanje en Uithuizen)? De oudste, die te Bakkeveen, heet Allardsoog. Vlak bij Allardsoog staat een klokkestoel. De klok, die daarin hangt, heeft als randschrift: "Mijn naam is Allard,
ik wek de slapenden en roep de levenden."

Dat is dichterlijke, min of meer vage taal, maar in een drukwerk, dat deze twee regels als opschrift heeft, lezen wij het duidelijker en nauwkeuriger:

"De volkshogeschool in Nederland is ontstaan uit het initiatief van een aantal oud-studenten, die in 1932 in Bakkeveen, tezamen met een aantal jongeren uit de landbouw en de ambachten, van de grond af aan de eerste Volkshogeschool hebben opgebouwd. Zij wilden daar een plaats scheppen, waar studenten en arbeiders, plattelanders en stedelingen, Nederlanders van alle gezindten, elkaar zouden kunnen ontmoeten, ter bespreking van de dringende vragen van het nationale leven, ter versterking van het saamhorigheidsgevoel en ter vernieuwing van ons culturele leven."

"Op deze wijze wil de Volkshogeschool de jonge volwassene vormen tot waarachtige Nederlanders, met krachtige bezieling en groot verantwoordelijkheidsbesef. Zij tracht dit te bereiken door hen voor kortere of langere tijd te verenigen in cursussen, die tevens werk-en levensgemeenschap zijn. 's Winters worden de grote cursussen voor jonge mannen gehouden, waaraan voornamelijk plattelanders, maar toch ook steeds een aantal stedelingen deelnemen. 's Zomers zijn er de cursussen, waar studenten en arbeiders, onderwijzers en jonge middenstanders samenkomen. Reeds stellen verschillende bedrijven jonge mensen uit het personeel in de gelegenheid, zonder verlet van vacantie aan de cursussen deel te nemen, zodat ook veel jonge arbeiders aan het werk deel kunnen hebben. In het voor-en najaar vinden de cursussen voor meisjes en jonge vrouwen plaats."

Ook in deze uitvoerige opsomming ontbreekt natuurlijk iets. Er wordt bv. geen melding gemaakt van het gemeenschappelijk werken in allerlei vormen van handenarbeid, van het gemeenschappelijke zingen en van de plaats, die de voordrachtskunst inneemt. Evenmin wordt er iets in gezegd over

het grote, onblusbare enthousiasme, dat nodig is geweest om daar in de barre verlatenheid van het Friese Bakkeveen, in het jaar 1932, dus midden in de economische crisis, een werk te beginnen met een zo idealistische opzet als boven weergegeven. En bovenal ontbreekt er de naam in van de man die de grondslag legde voor dit alles en die er de bezielende kracht van was: "Omke" Jarig van der Wielen.

Jarig van der Wielen (in 1950 op 70-jarige leeftijd overleden) was een romantische figuur. Eerst zou hij zendeling worden, toen onderwijzer, maar het slot was dat hij de hele wereld rondzwierf. Op een goede dag, terug in Nederland, kocht hij een stuk woeste grond bij Bakkeveen, zonder het ooit te hebben gezien. Honderd procent hypotheek vroeg hij er op, en de notaris verleende hem die graag, want hij was blij, een zo waardeloos stuk bos en hei kwijt te zijn.

Op een gedeelte van die grond is Jarig van der Wielen toen met het Nederlandse volkshogeschool werk begonnen, op honderd meter afstand van het drie provinciënpunt, waar Drente, Friesland en Groningen elkaar ontmoeten. In 1931 werd te Leeuwarden de Vereniging tot Stichting van Volkshogescholen in Nederland opgericht.

Het volkshogeschool-werk is dus ten dele ontstaan als een reactie op de crisis, die vooral de jonge mensen noodlottig dreigde te worden. Ook na de tweede wereldoorlog, waaruit zij naar vanzelf spreekt niet ongeschonden te voorschijn kwam, heeft de volkshogeschool deze taak van geestelijk en materieel herstel, vernieuwing en contact-leggen weer opgevat. Er worden geen examens afgenomen, geen diploma's uitgereikt en evenmin diploma's *gevraagd.*

Bakermat van het volkshogeschoolwerk is Denemarken geweest en het is merkwaardig, dat ook daar deze instellingen tot grote bloei kwamen na een diep ingrijpende crisis, n.l. het verlies van Sleeswijk-Holstein aan Pruisen in 1864. Denemarken telt op het ogenblik niet minder dan omstreeks zestig volkshogescholen en er zijn mensen die onder meer de voortreffelijke kwaliteit van de Deense boter eraan toeschrijven: de jonge boeren krijgen hierdoor een top bovenop hun opleiding, die hen uit doet steken boven de landbouwers in de rest van de wereld.

Daarbij dient men in het oog te houden, dat in Denemarken de cursussen van drie tot vijf maanden plegen te duren. In Nederland is de gemiddelde duur zeven dagen. Voor Deense meisjes en jongens is het iets heel gewoons, dat zij al op jeugdige leeftijd voor zo'n verblijf op een volkshogeschool beginnen te sparen. Als zij dan achttien jaar zijn en het grote ogenblik is aangebroken verdubbelt de staat het voor dit doel op een spaarbank ingelegde geld. In Nederland zijn wij nog niet zover.

De Nederlandse volkshogescholen zouden nooit de bloei en de belangstelling hebben kunnen bereiken, waarin zij zich verheugen, zonder het harde, toegewijde werk van een betrekkelijk kleine groep idealisten, die doorzettingsvermogen aan deskundigheid paren. Idealisme is nodig, want hoge salarissen en volkshogescholen zijn onverenigbare begrippen. De medewerkers moeten hun beloning voor een deel vinden in de dankbaarheid van duizenden (ongeveer 10.000 cursisten per jaar, onder wie vele buitenlanders).

Als besluit de eenvoudige, maar treffende woorden, waarmee één van de oud-cursisten vorm gaf aan de betekenis (een van de betekenissen), die zo'n bijeenzijn in een volkshogeschool kan hebben:

"Velen van de deelneemsters, die teruggetrokken waren omdat ze het gevoel hadden, dat het er toch heel weinig toe deed hoe zij nu over de dingen dachten en wat háár oordeel was, kwamen in een volkshogeschoolcursus, waar zij voor het eerst merkten dat ook naar háár mening volkomen eerlijk en belangstellend werd geluisterd, tot het besef dat ook zij iets voor anderen konden betekenen."

D. Zijlstra

BELA BARTOK

Nu wij ook in de gramofoonplaten-winkels van Aruba steeds vaker opnamen van Béla Bartok vinden, lijkt het me niet overbodig een klein artikeltje aan deze zeer begaafde kunstenaar te wijden.

Ik kan me levendig voorstellen, dat U met licht gefronste wenkbrauwen deze "regelen" leest en U zelf misschien afvraagt; wat is de bedoeling van dit artikel? Zeer waarschijnlijk bent U niet allemaal vurige bewonderaars van deze Hongaarse componist. En dàt is ook niet zo verwonderlijk, als U bij het horen van de naam Bartok denkt aan zijn piano-concerten, de strijkkwartetten of het Allegro Barbaro.

Maar daarnaast is er nog zoveel andere muziek door deze componist geschreven. En hierbij denk ik aan "Tanzsuite", in 1923 gecomponeerd en vrijwel door elk groot orkest in Europa en Amerika uitgevoerd.

Al even bekend is de in 1939 geschreven compositie: "Divertimento", een werk dat ons treft door een grotere sonoriteit, na de soms barbaars aandoende en vooral ook schreeuwende dissonanten in andere werken.

Béla Bartok werd op 25 Maart 1881 geboren. Reeds op jeugdige leeftijd moet hij zijn vader missen, zodat zijn moeder gedwongen wordt weer onderwijzeres te worden. Daarnaast geeft ze dan ook nog pianolessen.

Béla begint na de dood van zijn vader serieus met de studie van het pianospel. Hij had een zeer grote aanleg, zodat verwacht kon worden, dat hij als musicus het leven door zou gaan. Maar zijn moeder stond er op, dat hij het gymnasium afliep. Zij wilde, zeer terecht, overigens, dat haar zoon zich algemeen ontwikkelde en pas daarna zich zou wijden aan de vakstudie, in dit geval de muziek.

In Pressburg volgt hij dus de lessen aan het gymnasium en krijgt daarnaast muziekles. Na het gymnasium vertrekt Bartok naar Boedapest om zijn muzikale studies af te maken. In Boedapest komt hij in aanraking met een zeer sterke stroming, die leeft onder de kunstenaars en intellectuelen aldaar, n.l. een streven de oude Hongaarse cultuur te doen herleven. Hier schrijft Bartok zijn eerste symphonische compositie. Verder treedt hij op als concertpianist in Hongarije zelf en in de grote steden van Europa.

Een zeer bijzonder voorval zou echter aan zijn leven een geheel andere wending geven. Bartok hoorde eens het dienstmeisje van zijn kostjuffrouw een liedje zingen onder haar werk. Hij tekende de melodie heel zorgvuldig op en voorzag die van een pianobegeleiding. Het bleef niet bij dit ene liedje. Zijn belangstelling was gewekt en samen met Zoltan Kodaly trekt hij heel Hongarije door, zoekende naar oude melodieën, die nog voortleven in de uithoeken van Hongarije. Ze komen vooral bij de boeren. Juist hier worden nog vaak vele liederen gezongen bij de feesten op de boerderij. Als Bartok en Kodaly na enkele jaren een overvloed aan materiaal hebben bijeengezocht, gaan ze uitzoeken, schriften, bestuderen ,enz. Het blijkt noodzakelijk ook de volksliederen van andere volken op te sporen en te onderzoeken. En weer trekt Bartok er op uit naar Kroatië, Servië, Roemenië, etc.

Er volgen verschillende publicaties. Bartok bewerkt de liederen, maar laat ze onaangeroerd in hun diepste wezenskenmerken. Hij draagt ze voor, laat ze uitgeven en doet alles, wat maar mee kan werken tot een herleving van deze kunstvorm, het volkslied.

Het is zeer begrijpelijk, dat Bartok in zijn eigen composities de invloed van het Hongaarse volkslied toont. Practisch al zijn werken zijn op de een of andere manier verwant met de volksmuziek. Of om het beter te zeggen: de Hongaarse volksmuziek heeft Bartok de middelen en mogelijkheden geschonken zichzelf spontaan te uiten. Zonder de volksmuziek zou Bartok waarschijnlijk nooit gekomen zijn tot de prachtige muzikale vondsten, die we nu in zijn werken vinden. En die ons treffen door hun grote schoonheid.

Het is echter niet zo, alsof Bartok die volksmuziek heeft bewerkt of verwerkt tot bepaalde composities. Nee, die volksmuziek werd voor Bartok de nimmer opdrogende bron van inspiratie.

Na 1935 schrijft Bartok de werken, die naam maken over de gehele wereld. Ik wil hier slechts noemen: Muziek für Saiteninstrumente, Schlagzeug und Celesta, uit 1937 en het reeds eerder genoemde w e r k : Divertimento (1939).

Daartussen staat dan nog het vioolconcert, dat aan de Hongaarse violist Zoltan Szekely is opgedragen. De cadens van het eerste deel van dit concert vindt zijn weerga niet in de gehele vioolliteratuur, zegt Gaspar Höweler in zijn: XYZ der Muziek.

Kort na het uitbreken van de tweede wereldoorlog kwam Bartok naar Amerika. Daar is hij gebleven tot zijn dood. Een dood, die kwam in betrekkelijk kommervolle omstandigheden. Hij stierf 26 September 1946.

En dan, geachte lezer(es), komt, wat goed beschouwd en natuurlijk achteraf beschouwd enkele jaren eerder had moeten gebeuren. Na zijn dood, rijst de ster van Bartok's muzikale faam snel omhoog. Dan wordt zijn muziek populair en gaat men zich eensklaps realiseren, dat Bartok toch iets meer betekent dan

de naam van een onderzoeker naar volksliederen in de landen van Zuid-Oost Europa. De helaas te vroeg overleden grootmeester van de moderne Nederlandse componisten, Willem Pijper, schreef reeds voor de dood van Bartok, dat deze Hongaarse meester tot een componist van Europees formaat was uitgegroeid. Na 1946 heeft de wereld deze woorden pas begrepen.

Thans staat ook in het Amsterdamse Concertgebouw zijn naam met gulden letters aan de wand, naast die van Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Brahms, Mahler e.a.

Ik geef gaarne toe, dat zijn muziek ons niet aangenaam in de oren klinkt als we die voor de eerste keer horen. Maar zijn ook Mozart en Beethoven niet uitgefloten geworden om hun nieuwigheden? Wij, mensen van de 20ste eeuw, kunnen ons dat niet indenken, maar het is zo. Bartok is modern in het gebruik van tonaliteit en harmonie. Maar pleit dit niet voor een grote oorspronkelijkheid? Zijn muziek is wonderbaarlijk rhythmisch, krachtig van melodische structuur, vooral na 1935. Zijn muziek ademt pure levenskracht en als klankenbouwer behoort Bartok tot de grootsten onder de groten. Treed Bartok met een open gemoed, onbevooroordeeld en onpartijdig tegemoet en ook U zult de grootheid en het plastische van zijn muziek ontdekken en bewonderen.

Ik wens U vele uren van waar muzikaal genot. *J. S.*

NEDERLAND **Vervolg van pag. 6**

het geval. De nieuwe polders bieden jaarlijks woon- en werkgelegenheid aan gemiddeld 10.000 personen, terwijl de Nederlandse bevolking aangroeit met 100.000 per jaar. Vandaar, dat er ook nog Nederlanders naar andere landen trekken. Hun aantal is zelfs enige malen groter dan het aantal van degenen, die de zeebodem jaarlijks gaan bevolken. *Gerhard Werkman*

VERSLAG FILMLIGA 1954

In het jaar 1954 werd ons streven verwezenlijkt de normaalfilms voor een steeds grotere kring van mensen te vertonen. De normaalfilms, met zorg door Stieusa, geselecteerd, zijn dank zij een speciaal contract met De Veer nu voor iedereen in De Veer's Theater te zien. De nachtvoorstellingen in Rialto behoren tot het verleden en het Arubaanse publiek kan nu ook deelnemen aan hetgeen de Europese filmkunst heeft te bieden. Het jaar 1954 was weer rijk aan films van verscheidene aard.

Van de Franse films verdienen "Justice Est Faite" en "La Nuit Est Mon Royaume" onze bijzondere lof en waardering. De boeiende wijze waarop André Cayatte het probleem "Jury" aan ons voorlegt steemt tot nadenken en rechtvaardigt critiek tegenover dit instituut.

Jean Gabin gaf in "La Nuit Est Mon Royaume" op voortreffelijke wijze het verdriet en geluk der blinden weer. Goed was de film "Seul Dans Paris" met Bourvil en Noël, van minder gehalte "Ademai Bandit D'Honneur" welke een onwaarschijnlijke klucht in Corsica voorstelde. Van "Les Crimes De L'Amour" viel "Le Rideau Gramoisi" op door het spel en het gegeven. De jonge officier die door de dood van de dochter des huizes in moeilijkheden geraakt omdat hij het niet weet hoe hij het lijk kan verbergen, stelt een vreemd doch origineel probleem.

De meest verrassende en fijn humoristische film voor dit jaar was wel "Der Apfel Ist Ab" welke ons in de hel en de hemel verplaatste. De opmerking die men algemeen hoorde dat deze film minstens nog twee maal vertoond had moeten worden spreekt voor zichzelf. De bijzondere humor en snedige kwinkslagen waren te overvloedig en te subtiel om in één avond te verwerken. Een geheel ander genre was de film "Wosseek" waarin het leven en lijden van een arme drommel, het slachtoffer van het Pruisisch militairisme in zijn rauwheid en hardheid aan ons voorbijging.

Met "Othello" en "Passport to Pimlico" was de Engelse filmindustrie dit jaar goed vertegenwoordigd. De onafhankelijke staat Pimlico in Londen heeft velen een onvergetelijke avond gebracht. Engelse zelfcritiek en humor op zijn best!

"Onder De Zon van Rome" was weer het type Italiaanse film van na de oorlog, vrolijk maar.... één per jaar is toch genoeg!

De normale afwerking van het 16 mm. programma kon wegens gebrek aan films niet in die mate plaats vinden zoals in het jaar 1953 dit het geval was. Een verheugend feit is echter dat de vooruitzichten voor het jaar 1955 gunstig zijn. Uitstekende films konden reeds vertoond worden. Als beste films in 1954 noemen wij "Louisiana Story", "American Road", "Begon Dull Care", "Pèpè Le Moco" en last but not least "Das Lied Vom Leben".

Het jaar 1954 heeft duidelijk aangetoond dat de filmliga Aruba een vaste plaats in het cultureel leven van Aruba veroverd heeft met als kern een constant blijvend leden aantal (± 180) en een verheugend groot aantal belangstellenden dat toch die ene speciale avond in de maand in De Veer niet wil missen!

De Secretaris.

DE EERSTE IJZEREN BOOT

We vinden het allemaal zo vanzelfsprekend tegenwoordig, dat een boot van ijzer is gemaakt. Toch is er een tijd geweest, dat de schepen alleen van hout werden vervaardigd. Toen dan ook in 1728 een zekere John Wilkinson aan de Britse regering het verzoek deed, hem een lening te verstrekken teneinde het mogelijk te maken een vaartuig van ijzer te maken, was het lang niet zeker dat deze Wilkinson de eenten zou krijgen. Natuurlijk kon de regering zomaar niet besluiten een crediet te geven. Regeringen doen zulke zaken altijd heel seeuur en het duurt soms heel erg lang voor de beslissing valt.

In dit geval ging het al niet anders. De Britse regering won inlichtingen in betreffende de persoon, die aanvroeg. Men vroeg alle experts om raad en na lang discussiëren besloot de commissie een advies te geven waarin de regering werd aangeraden aan de heer Wilkinson geen gelden te geven. Immers er waren voor de commissie afdoende redenen. Tenminste zo meende men. IJzer kon niet drijven, ijzer zou roesten, de boot zou te zwaar worden en het kompas zou zeker niet goed werken.

Wilkinson liet zich niet uit het veld, in dit geval uit het water, slaan. Het was een pijnlijke tegenvaller, maar gedurende de jaren, dat hij had moeten wachten op de uitslag van de commissie was hij reeds op eigen houtje aan het ijzerwerk getogen. En spoedig maakte hij bekend, dat de proefvaart met zijn eigen schip gehouden zou worden. Het schip droeg de zeer toepasselijke naam: *The Trial.* (De Proefneming).

Zoals je kunt begrijpen ontbrak het de heer Wilkinson niet aan belangstelling op die dag van de proefvaart. De mensen waren toen al even nieuwsgierig als nu en hielden wel van een beetje sensatie.

Er werd gespot en gelachen met zijn ijzeren sehip en eigenlijk verwaehtte iedereen, dat hij met zijn sehip zou zinken. Wilkinson zelf was eehter overtuigd van zijn succes. Toen het vaartuig na enige moeite van de helling gleed, het natte element tegemoet, stond hij op de boeg van zijn schepping, het eerste ijzeren schip. Het was ruim 20 meter lang en woog ruim 8000 kilogram. Wat iedereen verwachtte, gebeurde.... niet. Het bootje voer heel sierlijk over het water en kwam al spoedig in uitstekende balans tot stilstand. Het eerste ijzeren schip was werkelijkheid geworden. *(Gevolgd)*

Oude Handschriften en hun geheimen

Het is een bescheiden museum, Willet Holthuijsen; maandenlang staat het vergeten en in zichzelf gekeerd aan de Herengracht, om dan ineens, op een onverwacht moment, de deur te openen voor een expositie met een thema, dat men nu niet zo dadelijk zou hebben bevroed. Op die exposities komen dan meestal objecten, die van karakter ook al bescheiden zijn, die niet makkelijk aanspreken en die in het moderne gejacht naar effecten en indrukken gauw over het hoofd worden gezien. Willet Holthuijsen weet echter de charmes van de kleine en weinig opvallende objecten in een gepaste omgeving naar voren te brengen. De glamour girls der musea leggen het hier af tegen de weesmeisjes der kunsthistorie.

Deze winter zijn *Nederlandse verluchte handschriften* tot de tentoonstelling uitverkoren. Die miniaturen, die gedeeltelijk als voorloper, gedeeltelijk als reisgezel zijn te beschouwen van de schilderkunst der Nederlandse middeleeuwen, zijn weinig aan het publiek getoond. En ook op deze expositie zijn er weer handschriften voor de dag gekomen, die zelfs aan kenners bij uitstek als Bijvanck, Hoogewerff en de onlangs overleden prof. Vogelsang niet bekend waren. Uit bibliotheken, kloosters en particuliere verzamelingen zijn ze te voorschijn gekomen. Ruim honderd specimina kan men bewonderen en als men dan weet dat niet kon worden geput uit het bezit van het Rijksmuseum, de Koninklijke Bibliotheek en de meeste Universiteitsbibliotheken, die waarschijnlijk uit een jalouzie du métier hun medewerking weigerden, zal het duidelijk zijn, dat ons land aan miniaturen nog talrijke schatten bezit.

In pretentieloze lessenaarskasten liggen de manuscripten de nieuwsgierige blikken van zoveel eeuwen later af te wachten. Voor wie zal de sensatie van de ontmoeting het grootst zijn? Het mooiste blad ligt opgeslagen, maar iedere week zullen de handschriften een van hun verdere geheimen openbaren.

De meeste manuscripten ontstaan in broederlijke samenwerking van tekstschrijver, scriptor, miniator, illuminator en boekbinder tussen de vochtige kloostermuren dragen een religieus karakter en dat blijkt zelfs uit boeken, die men vanwege hun inhoud profaan zou kunnen noemen, zoals de *Spieghel historiael* en *Der naturen bloeme* van Jacob van Maerlant. Maar wat was er in de middeleeuwen zonder de religie denkbaar? Met welk een zelfverloochening heeft men zich over het perkament gebogen. Uren die jaren werden; het resultaat: een voor velen „gesloten boek".

Minder bescheiden dan de eenvoudige kloosterlingen, waren zij die het manuscript lieten verwaardie het manuscript lieten vervaargeschenke te geven. Vaak vindt men hen afgebeeld op het z.g. „dedicatie-blad" in het geselecteerd gezelschap van geliefde heiligen of kerkvorsten. Zo vindt men de abdis *Imago van Loon* tussen twee Utrechtse bischoppen in een evangelistarium uit de elfde eeuw en op een allerliefst Zuid-Nederlands miniatuur van een 300 jaar later, laat de schenkster zich door St. Agnes aan de H. Maagd presenteren. Later trad ook de auteur uit de nevelen te voorschijn: met menierode letters noemt Jacob van Maerlant zich aan het hoofd van zijn Rijmbijbel en Johannes van Deventer, schrijver en verluchter van een Graduale Romanum, beeldt zich midden in het boek af in het gezelschap van de H. Maagd, terwijl hij uit handen van het Christuskind een bloedkoralen rozenkrans ontvangt Kentekenen van een naderend individualisme?

Ongewild leggen deze boeken getuigenis af van de verandering der tijden. Men ziet een evolutie in techniek, een overgang van de eerste, angstvallige poging tot verluchting, tot een zelfbewuste en barokke ornamentiek, het aangeven van ruimte, aanvankelijk door eenvoudige symboliek (boompje links en boompje rechts: de handeling heeft plaats in een tuin, of: twee zuilen en een dak: men bevindt zich in een paleis), later door perspectivische werking en het aanbrengen van schaduw. Men ziet de ronde Romaanse boog zich langzaam toespitsen tot de hooggothische, het ronde gelaat afslanken tot het hoekige.

Wie een tijdje in deze opengeslagen middeleeuwen heeft vertoefd, keert er de volgende week weer, omdat hij het verdere schoons van deze manuscripten niet wil missen, maar bovenal misschien, omdat hij een heimelijke behoefte heeft aan de rust, de devotie en de poëzie van deze verloren tijd.

Boy Wander.
(Elsevier's Weekblad)

INHOUD